

Handläggare
Mette Sundqvist
Telefon: 0850823029

Till
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd
2021-06-17

Visselblåsare och larm om missförhållanden

Svar på skrivelse från (S)

Förslag till beslut

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen från Socialdemokraterna.

Sammanfattning

Socialdemokraterna önskar i en skrivelse att förvaltningen redogör för hur information ges till medarbetarna om sin rätt och sina möjligheter att med stöd av meddelarfriheten och meddelarskyddet agera som visselblåsare, samt vilka kanaler som finns tillgängliga för detta. Socialdemokraterna önskar även en redogörelse för hur förvaltningen förbereder sig för den kommande nya lagen som föreslås ersätta den befintliga svenska visselblåsarlagen.

Bakgrund

Regeringen beslutade i maj 2019 att tillsätta en utredning för hur Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten (visselblåsarldirektivet) bör genomföras i svensk rätt. Visselblåsarldirektivet antogs i oktober 2019 och ska vara genomfört senast den 17 december 2021. Utifrån utredningen föreslås en ny lag som genomför direktivet och ersätter den befintliga svenska lagen (2016:749) om särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden. Den nya lagen ska gälla inom all privat och offentlig verksamhet.

Ikraftträdande av lagförslagen

Förslag om lag om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden -2021-12-17.

– skyldighet att inrätta interna rapporteringskanaler och förfaranden för privat verksamhet med 50-249 anställda -2023-12-17.

– skyldighet att inrätta interna rapporteringskanaler och förfaranden för övriga arbetsgivare -2022-07-17.

– skyldighet att inrätta externa rapporteringskanaler och förfaranden för alla arbetsgivare -2022-07-17.

Förslag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen -2021-12-17.

Information som omfattas

Skyddet ska gälla vid rapportering av information om missförhållanden om det finns ett allmänintresse av att informationen kommer fram. Detta omfattar dels information om sådana överträdelser av EU-rätten som omfattas av visseblåsardirektivets tillämpningsområde dels information om överträdelser av svensk lagstiftning.

Information som endast rör den rapporterade personens egna arbets- eller anställningsförhållanden ska endast omfattas i undantagsfall. Dessa undantagsfall avser situationer som inte bara avviker från gällande lagar utan även är helt oacceptabla utifrån ett bredare samhällsperspektiv.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för HR och kommunikation. Ärendet tas upp i förvaltningsgruppen den 8 juni 2021.

Ärendet

I ärendet önskar Eva Fagerhem m.fl. (S) svar på följande frågeställningar:

- Hur informeras anställda i stadsdelen om sin rätt och sina möjligheter att med stöd av meddelarfriheten och meddelarskyddet agera som visseblåsare?
- Vilka kanaler finns tillgängliga för de anställda i fråga om larm om missförhållanden?
- Har några visseblåsarlarm förekommit inom stadsdelsnämndens verksamheter sedan lagens tillkomst 2017, och i så fall hur många?
- Har några rapporter om repressalier mot anställda med anledning av larm inkommit till förvaltningen under samma period?
- Hur förbereder förvaltningen sig för den kommande nya lagen och EU-direktivet?

Genom larm kan allvarliga missförhållanden komma fram, åtgärdas eller undanröjas. Detta är särskilt viktigt i offentlig verksamhet. Förvaltningen har i dagsläget inte någon förvaltningsövergripande information som systematiskt ges till medarbetare vad gäller visseblåsarlagen. Framöver kan detta systematiseras genom att säkerställa informationen dels vid den förvaltningsövergripande introduktionen av nya medarbetare och dels som tema vid arbetsplatsträffar och samverkansforum. I och med ikraftträdandet av lagförslagen kommer det även att bli tydligt genom riktlinjer från stadsledningskontoret vilka rapporteringskanaler som ska användas

för detta. I dagsläget finns inga krav på att en funktion för att ta emot information från s.k. visselblåsare ska finnas.

Varje avdelning ansvarar för att introducera sina nya medarbetare i verksamheten och här ska även nämnas lex Sarah och lex Maria. Lex Sarah gäller inom socialtjänsten och innebär att de som arbetar där är skyldiga att anmäla missförhållanden eller påtaglig risk för missförhållanden till Inspektionen för vård och omsorg, IVO. Lex Sarah är en viktig länk i verksamheternas kvalitetsarbete. Inom avdelningen för social omsorg har antalet rapporter enligt lex Sarah ökat år från år i samband med att avdelningen har lyft frågan mer aktivt. Lex Maria är bestämmelser i patientsäkerhetslagen. Bestämmelserna innebär att ett landsting, en region eller en kommun ska anmäla till IVO om en patient drabbats av eller riskerat att drabbas av en allvarlig vårdskada.

Några visselblåsaralarm har inte förekommit inom förvaltningen sedan lagens tillkomst och då inte heller några repressalier mot anställda med anledning av visselblåsaralarm.

Kommunstyrelsen har gett stadsledningskontoret i uppdrag att bereda arbetet kopplat till den nya lagen, rapporteringskanaler samt de förfaranden för uppföljning som ska finnas. Förvaltningen kommer att följa stadsledningskontorets anvisningar och hanteringsordning när de är fastställda.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på skrivelsen.

Gunilla Davidsson
stadsdelsdirektör

Mette Sundqvist
Avdelningschef

Bilagor

Skrivelse från (S) – Visselblåsare och larm om missförhållanden

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Davidsson, stadsdelsdirektör	2021-05-31
Mette Sundqvist, avdelningschef	2021-05-31